

Q.K.364,20.

B.M.

II m
738

X 1880 995

De
Computo Gregoriano,

Seu

Stylo novo,
DISSESTITIO,

Dn. ÆGIDI^I STRAUCHII,

SS, Theolog. quondam Lic. & Mathem.

Professoris Witteberg.

Kalendarium Vetus, quod Julius Cæsar, usus ministeri⁹ Sosigenis Ægyptii, primum proposuit, Christiani verò Festorum annotatione & literarum Dominicalium inventione, in usum Ecclesiasticum interpolârunt, successu temporis magna contraxisse vitia, nemo motus corporum cœlestium gnarus dubitare amplius potest. Primò enim falso supponebatur, annum solarem Tropicum esse præcisè 365. Dierum, & 6. Horarum, atque ideò Solem Iustri Juliani spatiō, quod est 1461 dierum, periodum suam quater absolvere, quæ hypothesis annuatim Solaris motus ratiocinia 11. I. 5. II. excedebat, cum illa nonnisi 365. dierum summam, 5. Hor. 48. I. 5. II ex accurato Nobiliſſ. Tychonis & Longomont. calculo, exhibeant. Jactō hōc erroris multiplicis fundamentō, non poterant non, quæ iſti innitebantur, ruinosa esse, id est, æquinoctia & solstitia, stata & perpetua in Kalendario Juliano tempora nequaquam retinere, quin potiū anticipare quotannis oportet, quæ anticipatio, elapsis singulis 130 annis ferè, dies æquinoctiales & solstitiales immutat prorsus, ut vanissimè persuasus fuerit Sosigenes, Kalendis Januariis solstitium brumale omnibus seculis futurum esse, quemadmodum Poëta hanc Sosigenis sententiam explicat, quando canit lib. I. Fastor. v. 163.

*Bruma novi prima est, veterisque novissima Solis;
Principium capiunt Phœbus & annus idem.*

Neque veritati litârunt veteres, quando Computum Paschalem ordinaturi, principii loco habuerunt: Æquinoctium, quod Concilii Nicæni tempore in XXI. Martii die hæsiſſe dicitur, eō loci perpetuū mansurum esse, quæ certè falsissima hypothesis fuit, sive quod Patres Synodi discrimen inter annum cœlestem & politicum omnino nesciverint, sive quod posteritas exiguum differentiam, sed quæ longioris temporis lapsu, magna evadit, liberaliter neglexerit. Cæterū ad excusandos veteres facere videtur, quod nonut fidei dogma computum Paschalem proposuerint, sed ut decretum Ecclesiasticum, probabilitate non carens. Indicat hoc Athanasius, quando in Libro de Symbolo ait: *In negotio Paschatos placuit Patribus ut adderetur VISUM EST, ut omnes obtemperarent. De fide verò non scripserunt, visum est, sed: AD ISTUM MODUM CREDIT CATHOLICA ECCLÉSIA, & statim ipsa confessio credendi adiuncta est, ut ostenderent, eam non esse novam sententiam, sed Apostolicam,*

stolicam, & ea, quæ scripſſent, non esse sua inventa, ſcd Apostolorum documenta.

§. II. Uti solaris anni quantitas vitiosè à veteribus aëstimata est, ita non minùs lunari motui, per hypotheses suas, vim fecerunt, dum & ſibi & aliis perſuaferunt, *Ἐννεαδεκαεπτήσιδης* ſeu Cycli lunaris commoditatem hanc eſſe, quod ejus ope harmonia solaris & lunaris anni exactè perfici & abſolvi queat, ita quidem, ut XII. Cycli lunaris anni communes intelligantur, reliqui ſeptem embolimæ, ſeu conjugetim 235 Lunationes comprehendant. In quo negotio denuò errârunt Computistæ veteres, & cum plerique ſacra obierint munia, cœleſtis pietatis peritiores fuerunt, quam aſtrorum motūs. Etiamſi enim solaris annus 365. dierum, & 6. horarum ſpatio præcise finiretur, (quod falſum eſſe jam anteā dixi) nondum tamē cum veritate conveniret axioma hoc; Noven-decim anni Solares aequantur 235. Lunationibus, ſeu 19. annis Lunæ ſolaribus. Nam è ſolarium annorum resolutione patet, ſummam provenire 6939. dierum & 18. horar. Mensis autem lunaris, cùm è Tychonis demonstratione ſit 29. dier. 12. Horar. 44. I. 3. II. 9. III. exhibebunt 235. Lunationes non niſi 6939. Dies 16 Hor. 32. I. 20. II. 15. III. Unde denuò appetet, priorem ſummam excedere posteriorem 1. Hor. 27I. 39II. 45III. ob quam diſtentiam oportet novilunia & plenilunia à priftinis terminis recessiſſe.

§. III. Quare cum neque Aequinoctium vernum XXI. Martii Die accideret amplius, neque termini Paschales, quos numeris Cycli lunaris priſca ætas adſcripsit, decimam quartam Lunam monſtrarent, & ob has cauſas Pascha Christianorum, contra Canones Concilii Nicæni, non proximâ Dominicâ poſt Plenilunium Paſchale, ſed ſæpè in ſecundo mense anni Ecclesiastici celebraretur, de emendatione tantorum errorum, qui nunc in oculos omnium incurrabant, proximis ab hoc ſeculis cogitari cæptum eſt. Nam *Iſaacus Argyrus* (quem ſeculô undecimô à Nativitate Christi ſcripſiſſe *Johannes Gerhardus Voſius* & *Clavio* & *Blancano* adverſus historicam veritatem refert, cùm è propriis Argyri verbis ſatis appareat, eundem in ſeculo decimo tertio ſcripſiſſe) vitia Paſchalis methodi ſatis animadvertit, unde in ſuo ad *Oeneoten* D. *Andronicum* edito libello, paſſim & imprimis c. XVI. diſertè monet, Paſcha nonnunquam ab exacta regula ideò deficere, quod Lunæ ad eundem locum per

decem & novem annos Romanos redditus, non exactè assumptus sit. Imò Äquinoctiorum quoque anticipatio Argyrum non latebat, uti id ex iis, quæ in eodem capite leguntur, innoteſcit: *Est & alius caſus, ait (quanquam hoc quidem raro accidat,) propter vernali Äquinoctii luxationem.* Retro enim progreditur & ipsum quoque post conversiones annorum, propter eam causam, quam dicemus, que ita habet: *Solem intervallo 365. dierum & quadrantis, ab eodem punto ad idem reverti pinguus acceptum est, (πακυμερέσερον ἔιρηται) secundum vero subtilem rationem aliquā diei portione minus, ut quidem Ptolomæus in Compositione ait, trecentesima; ut autem Persarum Mathematici & nos, Solsticium per plures dies observantes, comprehendimus portionem illam majorem ducentesimā parte, quam quidem à diebus 365. & quadrante auferre oporteat &c.* Hactenus Argyrus, ante quem Computi vulgaris vitium animadvertisse Nicephorum Gregoram, ipfemet autor est, citans ejusdem librum quendam, eruditione plenum, ob quēm Nicephorus in populo & in conspectu Imperatoris, ac ipsi^o Senatus, & lectissimorum Ecclesiæ virorum, ab omnibus laudatus sit. Cæterū errores, quibus tunc scatebat Kalendarium, corrigere velle, res altioris indaginis visa est, & Argyrus quidem vitia vitiis compensare docuit, uti id è propriis Autoris verbis, quibus consilium suum explicat, satis elucet. *Conf. Petav. Variar. Lect. lib VIII. c. X.*

§ IV. Neque vero Græci Scriptores tantum ante aliquot Secula Computi vulgaris vitia taxare cœperunt, sed & ii, qui in Occidente erant, correctionem quandam corrupti Kalendarii optârunt. Floruit enim circa annum Christi 1233. Anglus quidam, ex oppido Eboracensi *Holiwod*, quod nunc *Holifax* appellatur, oriundus, & communiter *Johannes de Sacrobusto* vel *Sacrobosco* dictus, qui editō Computō Ecclesiastico Kalendarii veteris multiplices nævos satis detexit. Similiter *Johannes de Saxonia* de hujusmodi erroribus multa monuit, ut de aliorum Scriptorum, qui iisdem floruerunt seculis, sed quorum scripta edacitate temporis consumpta sunt, laboribus, in præsenti non dicamus.

§. V. Tandem ingravescentibus indies Computi Juliani vitiis, in Conciliis de hoc negotio eruditæ agere cœperunt. Nam in Synodo Constantiensi anno Christi 1414. *Petrus de Alliaco Archiepiscopus Cameracensis & Cardinalis*, de emendatione Kalendarii egisse dicitur, sequenti correctionis modō proposito: *Cum æquinoctium*

noctium vernum , quod tempore Concilii Nicæni in XXI. Martii die hæserat , pervenisset ad XII. diem Martii , consultum putavit , æquinoctium in XII. Martii figere , ita ut mensis primus Ecclesiasticus seu Paschalis is in posterum haberetur , cujus novilunium proximum esset huic XII. diei . Actum de hac re fuisse statim ab initio Concilii , referunt , & persuasisse Cardinalem Johanni XXIII . Pontifici , nec non aliis Episcopis , quod Bulla & Decretum de mutando Kalendario editum fuerit , cujus exemplum adhuc hodie Cameraci assertari dicitur . Sed cùm scelestissimus Pontifex tempore ejusdem Concilii fugâ sibi consuluerit & ab officio tandem remotus fu- erit , turbulentô hōc rerum statū correctio Kalendarii omissa est . Habitum est paulo post Constantiense , Concilium Basileense , sub Eugenio IV . Pontif. circa annum Christi 1431 . atque in eodem de- nū de correctione Kalendarii consultarunt , rem strenue agente Nicolaō de Cusa Brixiense Episcopō & E. R. Cardinale titulō S. Petri ad vincula ; Sed nec ibi , ob dissensum Episcoporum , in correctionis modo determinando , negotium hoc expediri potuit . Itaque Sixtus IV (errore enim vocatio hæc tribuitur Innocentio VIII . apud Thuan . lib . LXXV .) denuò de correctione cogitavit , ejusdemque gratiâ celeberrimū Mathematicum Joannem , cognomentō Mullerum , ex oppido Franconiæ , Orientalisve Franciæ , cui Regiº Mons nomen , oriundum , & vulgò Regiomontanum dictum , Romam vocavit quem priusquam adveniret , designavit Ratisponæ Episcopum , quod ad obse- quiū in Kalendarii reformatione præstandum , de aliis Mathematicis operibus tunc sollicitum , eò magis pelliceret . Nec frustratus forsitan à spe fuisse Pontifex , nisi præmatura Regiomontani mors antever- tisset Computi corrigendi curas ; nondum enim anno integro Ro- mæ conversatus , ab invidis quibusdam , & inprimis Trapezuntii filiis , veneni potu extinctus est . Quod accidit , si Clar . Gerardo Joh. Vossio , de Scient Mathem . XXXV . § . 45 . credimus , annō Christi 1469 . ætatis XXXIII . si verò Petro Gassendo habenda est fides , anno Christi 1476 . ætatis XLI .

§ . VI . Dilatam toties ergo Kalendarii correctionem in se- culo proximo , non minori vehementiâ , quam anteà factum est , urserunt quidam . Nam in Concilio Lateranensi , sub Julio II & Leone X . ab anno 1512 . usque ad annum 1517 . celebrato , de emen- datione Kalendarii iterum actum est . Eō enim tempore Paulus Mid-

Middelburgensis, Episcopus Forosemproniensis Paulinas suas de Paschate agentes edidit, insimul præstantissimum ejus seculi Astronomum Nicolaum Copernicum Torunensem Borussum, ad accuratas Solis & Lunæ observationes in usum correctionis Kalendarii instituendas, vehementer admonuit. Aquo tempore Copernicus Luminarium motibus observandis impensè attendit, ut ipse scribit in præfatione Revolutionum suarum ad Leonem X. Similiter Stöfflerius testatur, innumeros tunc fuisse, quos Kalendarii emendatio habuerit anxios, quando Prop. 39. inquit: Paucis decursis annis plures celeberrimi Theologi & Mathematici, quorum nomina partim me latent, & plures paginas absumerent, ad Lateranense Concilium de vera Paschæ celebrationē & Calendarii emendatione luculentissimè scripserunt.

§. VII. Sed nec B. Luthero concertatio illa de Paschatos legitimo tempore fuit incognita, unde in Tractatu, quem anno 1539. edidit, sub titulo *Von den Conciliis und Kirchen / & Jenenses Tomo VII. Germ.* inseruerunt, prolixè de hoc negotio suam expónit sententiam, quam è propriis Theandri verbis, didicisse fortassis neminem pigebit: *Es ist von den hölzern Artickeln des Concilii Nicæni ein Gloslein bisher glimmend blieben / nemlich vom Ostertage/ denselben Artikel halten wir doch (wie uns die Mathematici über Astronomi überweisen/) auch nicht ganz recht/ weil der Gleichtag oder Äquinoctium zu unser Zeit weit anders steht/ weder zu jener Zeit/ und unsere Ostern oft zu spat im Jahr gehalten werden. Es ist vor Zeiten flugs nach den Aposteln der Zanck angangen über den Ostertage ic. Recenset deinceps disputationes Orientalium & Occidentalium, & subjungit: Darum must sich Constantinus dieser Sachen auch annehmen und helffen schlachten im Concilio, und schrieb auf/ daß man das Osterfest sollte in aller Welt gleich halten/ lege Tripart. lib. IX. c. XXXVIII. pulcherrima. Jetzt dürft's wohl wiederum einer Reformation, daß der Calendcorrigirt und die Ostern zurecht gerücket würden; Aber das soll niemand thun/ dann die hohen Majestäten / Kaiser und Könige / die müsten einträchtiglich zugleich ein Gebot lassen in alle Welt ausgehen/ auf welche Zeit man sollte den Ostertag hinfert halten. Sonst wo es ein Land ohne das ander anfinge/ und die weltlichen Händel/ als Jahrmarkte/ Messe/ und andere Geschäften/ nach dem jetzigen Ostertage sich richten/ möchten die Leute desselben Landes zu unrechter Zeit kommen / und würde eine wüste Zerüttung und Verwirrung wers*

werden/ in allen Sachen. Es wäre wohl sein/ auch leicht zu thun/ wo es die hohen Majestäten thun wolten/ weil es bereit alles sein abgearbeitet ist/ durch die Astronomos, und allein am Ausschreiben oder Gebot filet. Indes halten wir das glimmend Hölzlein von Nicæno Concilio, daß der Ostertag auf einen Sontag bleibt/ es schückele dieweil die Zeit wie sie kan/ dann sie heissen es Festa mobilia; Ich heisse sie Schückelfest/ da jährlich der Ostertag mit seinen anhangenden Festen sich endert/ jetzt frühe/ jetzt spat ins Jahr kommt/ und auf keinen gewissen Tag wie die andern Feste bleibt. Es kommt solches Schückeln der Feste daher/ daß die alten Väter Augs im Anfang wolten den Ostertag haben nm die Zeit von Mose gestiftet/ nemlich im vollen Mond Merz/ nebenst dem Gleichtag oder Äquinoctio, und wolten doch auch nicht gar Jüdenzen/ oder mit den Jüden auf den Vollmond die Ostern halten/ sondern ließen als Christen/ in deme das Gesetz Mosis fahren/ und nahmen den Sonntag nach dem Vollenmond Merzen. Also ihs geschehen im nächst vergangenen Jahr 1538 haben die Jüden ihre Ostern gehalten/ am Sonnabend nach Invocavit, wie es unsere Kirche nennet das ist wohl fünff Wochen zuvor/ ehe dann wir unsere Ostern haben gehalten. Solches lachen nun die Jüden/ und spotten uns Christen als die wir nicht recht/ auch nicht wissen recht die Ostern zu halten/ stärcken sich damit in ihren Unglauben; das verdruesst denn nun die unsern/ und wolten den Calender gerne corrigiret sehen von den hohen Majestäten/ weil es ohn derselben Zuthun nicht möglich/ vielweniger zu räthen ist. Es ist aber meines Erachtens/ derohalben geschehen/ wie Christus spricht Matth. IX, 6. Wo man einen alten Rock mit neuen Zublickt/ da wird der Riß ärger/ und wo man Most in alte Böse Fasse thut/ da zuspringen die alten Reiffe/ und wird der Most verschütet. Sie wollen vom alten Gesetz Mosis ein Stück behalten/ nemlich daß man den Vollenmond im Merz solt achten/ das ist der alte Rock; darnach wollen sie nicht denselben Vollmonds-Tag (als Christen durch Christum vom Gesetz Mosis gefreyet) unterworffen seyn/ sondern den folgenden Sonntag dafür haben/ das ist der neue Lappe auf den alten Rock. Darum hat der ewige Hader und das ewige Schückeln bis daher soviel Wesen gemacht in der Kirchen/ und muß es machen bis an den Welt Ende/ daß der Bücher kein Maß noch Ende hat können seyn. Das hat Christus aus sondern Ursachen also versöhnt un gehen lassen/ als der immerdar seine Macht in den Schwachen beweis

beweiset / und uns lehret erkennen unsere Schwachheit. Wieviel besser
hätten sie das Gesez Mose von Osterfest ganz und gar tödt lassen seyn/
und nichts von dem alten Rock behalten : Denn Christus / auf den es
gerichtet war / hats durch sein Leiden und Auferstehen rein aufgehaben/
getödter und begraben ewiglich / den Vorhang im Tempel zurissen / und
hernach Jerusalem mit Priesterthum / Fürstenthum / Gesez und alles
zubrochen und zerstöhret. Dafür solten sie den Tag des Leidens / des
Grabes und Auferstehens nach der Sonnenlauff gerechnet / gemercket /
und in den Calender auf gewissen Tag gesetzet haben / mit dem Christtage/
Neuen Jahre / der Heiligen Könige / Liechtmesse und Annunciationis
Mariæ, S. Johannis und anderer mehr Festen / die sie gewiß nicht
Schückel-Feste heißen / so hätte man jährlich gewiß gewußt / wann
der Ostertag und die dran hangen / kommen müsten / ohne solche grosse
Mühe und Disputation , &c. Und ob man für gebe / weil der Gleichtag
oder Äquinoctium / wie die Astronomi weisen / seines Orts gehet /
aber die Jahre im Calender zu langsam und nicht gleich mit einkom-
men / und dasselbe je länger je mehr / würde der Gleichtag je länger je
ferner von den bestimmten Tage der Ostern kommen / wie er denn je
länger je ferner von Philippi und Jacobi und andern Festen komme.
Was fragen wir Christen darnach ? Wenn gleich unsere Ostern um
Philippi und Jacobi kämen / (welches doch für der Welt Ende nicht
geschehen wird / wie ich hoffe) und noch weiter / halten wir doch alle Tage
Ostern mit der Predigt und Glauben von Christo / &c. Aber das ist
nun längst und von Anfang versäumet / daß wir solches nicht können
anrichten / weil es die Väter nicht gethan haben / der alte Rock ist ima-
mer mit blieben / sammt seinem grossen Riß ; so mag er nun fort auch
also bleiben / bis an den Jüngsten Tag. Es ist doch nun auf der Neigez
denn / hat der alte Rock bey 1400. Jahren sich lassen flicken und reissen /
so mag er sich vollend auch lassen flicken noch ein hundert Jahr / denn ich
hoffe / es soll alles schier ein Ende haben : und haben die Ostern nun
bey 1400. Jahren geschückelt / so mögen sie fortan die übrige kurze Zeit
auch schückeln / weil doch niemand darzu thun will ; und die es gern
wolten / nich thun können. Solch weitaufstig und unnöhtig Ge-
schwäz thue ich allein darum / daß ich meine Meinung damit will ange-
zeigt haben / ob etliche Rotten sich mit der Zeit würden aus eigner Thurst
unterstehen / das Osterfest anders zu rücken / weder wir jetzt halten.
Und ich halte wo die Wiedertauffer so gelehrt waren gewesen in der

Astro-

Astronomia, daß sie solches verstanden hätten / währen sie mit dem Kopf hindurch gefahren, und hätten (wie der Rotten Art ist) auch etwas Neues wollen in der Welt aufzubringen / und den Ostertag anders denn alle Welt halten: aber weil es ungelehrte Leute in den Künsten gewesen / hat sie der Teuffel zu solchen Instrument oder Werckzeug nicht brauchen können. Darum ist das mein Rath/ man soll das Osterfest lassen gehen und halten / wie es jetzt gehet und gehalten wird / und den alten Rock lassen flicken und reissen (wie gesagt) und das Osterfest schückeln hin und her, bis an den Jüngsten Tag oder bis es die Monarchen einträchtiglich und zugleich endern angesehen diese Ursache/ &c.

§. VIII. Cæterum continuatis litibus , & de Kalendario veteri querimoniis, in Concilio Tridentino iterum de hoc negotiō actum est, Petrō Pitati Veronensi, præter innumeros alios, sententiam suam Concilio exponente. Meminit hujus Pitati *Conradus Gesnerus* in Biblioth. univers. atque de eodem refert, quod ediderit Almanach Novum, supperadditis annis V. supra ultimas haec tenus editas Joann. Stœferi Ephemerides, &c. Quâ occasione Pontificii negotium, quod ad universum Romanum Imperium & Reges Christianos spectabat, uni Pontifici commiserunt, decernentes *Seff. XXV.* Breviarii emendationem solius Romani Pontificis judiciō atque auctoritate terminandam & evulgandam esse. Duo autem in Breviario corrigenda videbantur, uti ipse met Gregor. XIII. in Bulla sua perhibet; unum, preces, laudesque divinas, festis, profestisque diebus persolvendas, complectebatur; alterum pertinebat ad annuos Paschæ, festorumque ex eo pendentium, recursus, Solis & Lunæ motu metiendos. Neutrum horum emendavit Pius IV. Pontifex R. cui in fine Concilii, Cardinalis à Lotharingiâ acclamavit: *Beatisimo Pio Papæ, & Domino nostro, sanctæ universalis Ecclesiæ Pontifici, multi anni & aeterna memoria!* impius enim Pontifex tantum in voluptates pronus fuit, quæ ipsi supremum diem accelerarunt, juxta proverbium, quod teste Thuanô, Lib. XXIX. ad annum 1565. de Pontifice dictum est: *Pereandem partem corporis animam profudit* Pius, per quam acceperat. Hujus autem Successor Pius V. priorem saltem Breviarii partem emendavit, quod factò hujusmodi encomium, teste Platinâ, promeritus est, ut inter tres Pontificum classes, in optimo ponendus judicetur, nempe & *Sanctissimus & prudenterius* fuerit.

B

§. IX.

§. IX. Tandem itaque Gregorius XIII. Pontifex Romanus seriò de Emendatione Kalendarii cogitare cœpit; Sicut enim is annò 1572. Pontificatum adeptus, primis Episcopatus sui annis bello Turcico intentus fuerat, ita animum ad emendationem Kalendarii simul adjecit, & convocatis quàm plurimis, qui Astronomiæ scientiâ hactenus inclarerant, per decem annos eosdem liberaliter a-luit; Hi omnes à Clavio in præfat. Tomo V. Operum præmissa viri gravissimi & Doctissimi vocantur, credo, quòd inter gravissimos & Doctissimos Clavius quoque computari voluerit: Nam ejus præsertim humeris incumbebat Kalendarii correctio, uti *Paulus Guldin.* scribit. p. 344. Itaque hi ipsi Paterculi ovis, à Lilio quodam suppositis incubantes, tandem annò 1577. sœtum ediderunt, quem sub nomine hoc: *Compendium restituendi Kalendarii*, ad omnes Reges, Principes & Academias Catholicam Religionem, quam vocant, amplectentes, miserunt. Placet de hoc ipso negotio Gregorium XIII. Historiam correctionis pertexentem, audire. *Allatus est nobis Liber,* (verba sunt Pontificis) à Dilecto filio Antonio Lilio Artium & Medicinae Doctore, quem quondam Aloysius, ejus germanus frater conscripscrat, in quo per novum quendam Epactarum Cyclum ab eo excogitatum, & ad certam ipsius aurei numeri normam directum, atque ad quamcunque Anni Solaris magnitudinem accommodatum, omnia quæ in Calendario collapsa sunt, constantiratione, & seculis omnibus duratura, sic restitui posse ostendit, ut Calendarium ipsum, nulli unquam mutationi impostorum expositum esse videatur. Novam hanc restituendi Kalendarii rationem exiguō volumine comprehensam ad Christianos Principes, celebrioresque universitates paucos ante annos misimus, utres, quæ omnium communis est, communi etiam omnium consilio perficeretur; illi cùm, quæ maximè optabamus, concordes respondissent, eorum nos omnium consensione aducti, viros ad Kalendarii emendationem adhibuimus in alma Urbe harum rerum peritisimos, quos longè antè ex primariis Christiani Orbis nationibus delegeramus: sicùm multum temporis & diligentie ad eam lucubrationem adhibuissent, & Cyclos tam veterum, quam recentiorum undique conquisitos, ac diligentissime perpensos inter se contulissent, suò & doctorum hominum, qui de ea re scripserunt, judicio bunc præceteris elegerunt Epactarum Cyclum, cui nonnulla etiam adjecta sunt, quæ ex accurata circumspetione visa sunt ad Kalendarii perfectionem maximè pertinere. Habemus Kalendarii auctorem Liliū, (quem Platina Lælium vocat) à quo Kalendarium ipsum Lilianum vulgo dicitur.

§. X.

§. X. Correctionis autem in Kalendario institutæ artificia
hæc fere sunt: Primò restituere conabantur Æquinoctium vernum
ad pristinum, quem Concilii Nicæni tempore occupaverat, termi-
num, XXI. nempe Martii diem, quod ut ritè fieret, decem dies, in-
ter quartum & decimum quintum Octobris diem, anno 1582. exi-
mendos esse, censebant Computistæ novi. Quare autem in Octo-
brem adeò sævierint Patrculi, inculpatō sarcasmō explicat
quidam: Aus den October haben sie die Tage auf einmahl genommen/
weil in demselbigen Monat etliche Heiligen mangeln / oder auch etliche
gefunden werden / die man wohl einmahl über hüpfen / und unver-
ehret weg passiren lassen möchte. Ob aber dieselben Heiligen allerdings
mit dem Bapst noch heutiges Tages zu frieden seyn / wird er in seiner
hinfahrt von ihnen oraliter & personaliter vermercket haben. Wo es
ehrliche Heiligen seynd, glaube ich nicht / daß sie es haben ungerochen ge-
lassen. Man gebe Ehre, dem die Ehre gebührt/ und niemand lässt sich
gerne unter die Banck stossen.

§. XI. Quia vèrò metuendum fuisset, ne Æquinoctium, suc-
cessu temporis denuò à XII. Kal. April. dimoveretur, sequentem
cautionem Pontifex adhibuit: Ne in posterum à XII. Kal. Aprilis, Æ-
quinoctium recedat, statuimus Bis sextum quartò quôque annò, (ut mos est)
continuari debere, præterquam in centesimis annis, qui quamvis bissexti-
les ante à semper fuerint, qualem etiam esse volumus annum 1600 post eum
tamen, qui deinceps consequentur, centesimi non omnes bissextiles sint, sed in
quadringentis quibusque annis primi quique tres centesimi sine Bissesto
transigantur, quartus vèrò quisque centesimus bissextilis sit, ita ut Annus
1700. 1800. 1900. bissextiles non sint. Annò vèrò 2000 more consuetō
dies bis sextus intercaletur, Februariò dies 29 continente, idemque ordo in-
termittendi, intercalandique Bis sextum diem in quadringentis quibus-
que annis perpetuò conservetur.

§. XII. Exemptione dierum X. ex anno 1582. & tridui è
quadringentis quibusvis annis subsequentibus, non potuit non Cy-
clus Solaris cum adscriptis literis Dominicalibus turbari, unde no-
vum cyclum elapsis centum annis adhibere oportuit Computistas,
de quo negotio in citata bulla sequentia habentur: Postremò quondam
partim ob decem dies de Mense Octobri, anno 1582. (qui correctionis an-
nus rectè dici debet) exemptos, partim ob ternos etiam dies, quôlibet qua-
dringentorum annorum spatiò minimè intercalandos, interrumpatur ne-
cessitatem

alium plantavit, orandoque impetravit, ut ejusdem noctis distinctis horarum intervallis frondesceret floreret, ac fructificaret, singulis annis prodigium illud solitare renovare nocte Xbris inter 24. & 25. diem intercedente Kal Greg. illo ipso an. 1582. qui primus fuit reparationis, ac deinceps semper est obsecuta.

§. XVII. Nequaquam verò putandum est, omnium Pontificiorum eandem mentem de hoc negotio fuisse. Nam eō ipso tempore, quo de Kalendarii emendatione, consilium a Pontifice editum est, ipsi Romanenses quoque sententiis discrepare cœperunt, quarum aliquot penes *Thuanum*, *Hist. lib. LXXV.* leguntur: *Speronius* enim admodum jam senex, sed acri judiciō præditus, in consultatione, Patavii instituta, tantum stata tempora in anno constituenda censebat, & ut æquinoctia ac solstitia certa esse debebant, sic Paschatis celebrandi certum definiendum tempus: ejus autem deducendam esse perpetuō rationem à conceptu Christi, quæ solemniter in VIII. Kalend April incidit, ita ut die illâ Dominica Pascha celebraretur, qui vel sit vicesimus quintus Martii, vel vicesimum quintum proximè antecedat, vel proximè consequatur. Alii, & in iis *Matthæus Macinus* & *Josephus Moletius Mossanensis*, amplius remedium adhibendum censuerunt, ut uterque annus & naturalis & civilis corrigeretur & cùm Æquinoctium vernum tempore conceptionis Christi incidet in VIII. Kal. April. nunc verò sit inter X. & XI. Martii, XIV. dies detrahendos esse, diemque vicesimum quartum Martii, ad decimum, & vicesimum quintum ad undecimum reducendum. Rursus in modo reducendi sententiis variatum fuit; Nam quidam exstimatorunt, id spatiō duorum annorum fieri debere, ut VII. Menses qui in anno XXXI. dies habent, in iis duobus annis tantum XXX. diem essent. Alii eam subtractionem commodiūs fieri posse dixerunt, si in LVI. annis proximis intercalatio omitteretur. *Moletius* autem, cui præcipue hujus disquisitionis Senatus Venetus negotium commiserat, censuit, ut vel principium Januarii inciperet à XVIII. Decembris vel XV. Februarii primus dies Martii putaretur. de cœtero in futurum peritum aliquem Astrologum constituendum esse, qui Æquinoctium vernum diligentissimē observaret, ut Dominica post plenilunium quod proximè sequeretur, Pascha celebraretur, ac si Dominica caderet in Plenilunium, caveretur, ne Judæorum exemplō Pascha in Plenilunio celebrantium, tanti mysterii solemnia per-

peragerentur. *Functinus* à Pontifice consultus XI Dies semel anno eximendos censebat ac deinde singulis CXXX. annis diem unum itidem eximendum. *Albertus* item *Leoninus Ultrajectensis*, edito libellō XI. dierum adjectionem probavit, sed post CL. annos exactos, diem unum eximendum contendit. Alii aliter respondebant; Equibus omnibus satis apparebat, emendationem, quam tunc meditabantur Pontificii, omnibus non placuisse, ut oporteat Gregorium insignem mendacioquum fuisse, dum in Bulla verè bulla asseruit, ad novam hanc restituendi Kalendarii rationem à se ad Christianos Principes, celebrioresque universitates missam: *omnes concordes respondisse, & se omnium consensione adductum*, idem Kalendarium promulgasse. Dicam amplius: Posteaquam à Pontifice Kalendarium Novum confirmatum fuit, additis in Bulla verbis sequentibus: *Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum praepotorum, mandatorum, statutorum, voluntatis, probationis, sublationis, abolitionis, prohibitionis, hortationis & rogationis infringere, vel ei ausu temerario contrariari: Si quis autem hoc attentare presumperit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejusse noverit incursum: Postquam ajo, à Pontifice Kalendarii novi receptio omnibns sub anathematis poena demandata fuit, inventi nihilominus sunt, inter ipsos Pontificios quoque, qui Correctores Romanenses gravissimorum errorum, in emendatione hac comissorum audacter postulârunt, ut illud ex iis, quæ à Johanne Latos, Astronomiæ Professore Cracoviensi, Benedicto & aliis disputata sunt, satis appetet. Imò anno 1600 Franciscus Vieta Gallus Relationem Kalendarii verè Gregoriani ad Ecclesiasticos Doctores conscripsit & Pontifici Maximo Clem. VIII exhibuit, edidit item Canones in Kalendarium Gregorianum & similes tractatus, in quibus omnibus hoc unum agit, ut demonstret, Clavium & assecias ejusdem Calendarium male correxisse, & ne intellexisse quidem Aloysi Lili anni reformati rationem. Quod studiò & labore Vieta nihil aliud assecutus est, quam quod Clemens VIII eum summæ in pudentiæ accusarit & Calendarium, quod proposuerat, tanquam plenum erroribus, & Gregoriano planè contrarium atro carbone notaverit, & prohibuerit insimul, ne de cœtero contra dictum Calendarium aliquid objiciatur aut configatur. Quæ omnia in Bulla anno Christi M. DC. III. d. XVII. Martii Romæ publicè affixa, legi possunt.*

§. XVIII.

§. XVIII. Quare cùm nec omnibus Pontificiæ religioni
addictis Calendarii emendatio Lilio-Claviana placuerit , quos vel
sola Pontificis autoritas ad cœcam quandam obedientiam , qualem
Pontifex à suis exigere solet, ne hiscerent quidpiam, obligare debu-
isset, mirum non est , Sacris Romanensium non addictos liberiùs lo-
cutos, & monstrosum Papæ fœtum abominatos esse. Atque ut de
Exoticis Christiani orbis incolis primùm dicamus, non obtinuit in
Græcia Pontifex , quod intendisse videtur , retenta enim ibidem est
antiqua anni forma, neglecta Gregorianâ emendatione. Placet de
hac re audire Christophorum Angelum, Græcum, Peloponnesô oriundum , qui hōc seculō in Anglia Exul mortem obiit; Ita autem ille
in Tract. de Stat. & Rit. Eccles. Græcæ c. XLII. Paschatos Festum
Græci juxta Constitutionem antiquam plurimis de causis celebrant. Prima
causa est, ne festum hoc uno eodemque cum Iudeis tempore celebrent,
nēve prius quam Iudei, Paschatis festivitatem agitent: quemadmodum
quidem recens definitum Paschatis festum aliquando Festum Iudeorum
præcedit, aliquando in ipsum eorum Pascha incidit. Secunda ratio est,
quia sanctum & Oecumenicum Concilium Nicenum primum ait: Si quis
Paschatos Festum vel antequām Iudei, vel quando Iudei id observant,
celebrat, is ab Ecclesiæ Consortio removendus est. Tertia, quia ingens
prodigium prope fluviū Nilum & Cayrum contingit, ubi terra corpora
mortua protrudit. Incipit verò terra illa cadavera projicere die quintā,
qua magna vocari solet. h. e. in qua Christus cœnam mysticam instituit, &
cadavera illa singulis diebus quidem ejicit, usque ad ipsum diem assump-
tionis, h. e. usque ad diem, qua Christus in cœlos ascendit, vel usque ad
quadragesimum diem post Pascha, quō elapsō terra quoque cadavera pro-
trudere desinit. Miraculi verò hujus conscientiam debemus commemo-
rationi Turcorum & Græcorum, qui loca illa frequentant, nec non adora-
toribus; qui miraculi hujus spectandi gratiâ ipsis Hierosolymis ad hæc
locæ sese conferunt. Observatum autem est, miraculosum hunc actum
semper eō tempore contingere, quō Pascha secundum antiquam, minime
autem, quō secundum noviter introductam consuetudinem celebratur.
Decrérant quidem Græci aliquando , ante viginti puta annos , Pascha
celebrare tempore recens approbatō, verū tum nulla corpora mortuæ ter-
ram protrudere animadvertebant. Adhac, nec sacra illa lux, quæ tem-
por e Paschatos à veteribus constitutō, circa sepulchrum Christi sese con-
spiciendam præbere aſſolet, tum lucere voluit. Græci itaque antiquum
Pascha-

Paschatos tempus præstolabantur, quô adventante & lux sacra fulsit, &
terra, solitô annuatim more, corpora produxit. His visis Græci Pascha
suum illo ipso tempore observarunt, dicentes, En videte! ipse Deus, intento
quasi digitô verum Pascha nobis designat. Nequaquam igitur, quod hu-
mana dictit Sapientia, magnoperè curabimus.

§. XIX. Enimvero plures & graviores causas Protestantes
habuerunt, ob quas Kalendario novo assivescere noluerunt. Ut de
rationibus, quæ à Theologis quibusdam urgebantur, taceam, e. g.
quòd cum libertate Christianæ & Apostolica doctrina pugnet, judi-
cari nos à Pontificiis in diebus festis quemadmodum è Col. II. 15.
patet. Item quod Anti-Christi character sit, hujusmodi immuta-
tionem moliri, ita enim prædixit S. Daniel c VII. 25. Verba adversus
excelsum loquetur, ac Sanctos altissimi conteret: adeo ut cogitet, mutatu-
rum tempora & Jus &c. Item, quod plerisque vaticiniis impletis in-
stare videatur extremi judicii dies, quamobrem nunc demum Ca-
lendarium corrigere velle, præpostorum sit consilium. Sed de his
& multis aliis argumentis, quæ à Theologis adducebantur, non
dicam, acturus unicè de rationibus nonnullis, quibus Politici &
Astronomi receptionem Kalendarii novi dissenserunt, ita tamen
ut non omnes adducam, sed breviratis studiò ex innumeris paucis-
simas tantùm.

§. XX. Primò itaque non immeritò Reges & Principes
offendebat, Pontificem hanc potestatem sibi sumere, incolis alieni
territorii, & in quos nullum omnino jus habebat, mandandi, & leges
præscribendi, atque ita Majestatum officia invadendi, imò easdem
contumeliosè tractandi: ita enim verba habent Bullæ Pontificiæ:
*Tollimus autem & abolemus omnino Vetus Calendarium, volumusque, ut
omnes Patriarchæ, Primate, Archi-Episcopi, Abbates & cæteri Ecclesiæ
rum Praesides, novum Calendarium pro divinis officiis recitandis & festis
celebrandis in suas quisque Ecclesiæ, Monasteria, conventus, ordines, mi-
litias & diœceses introducant, & eō solō utantur tam ipsi quam cæteri omnes
Presbyteri & Clerici Seculares, & Regulares utriusque sexus, nec non
milites & omnes Christi fidèles, &c.* Mandat item longinquas regiones
incolentibus, ut cum primùm literas Pontificis acceperint, muta-
tionem Calendarii ad præscriptum modum instituant. Credo,
quòd per regiones longinquas Indias quoque intelligat, quas cum
Alexander VI. bipedum nequissimus, inter Lusitanum & Castellen-

C

sem.

sem Regem, divisisset, re intellectâ, mirabatur *Atapalipa*, quis esset ille vefanus Pontifex in Europa, qui ridiculo ausu daret aliis, quæ sua nunquam fuissent. Tandem concludit: *Pro data autem nobis à Domino auctoritate hortamur & rogamus charissimum in Christo filium nostrum Rudolphum, Romanorum Regem Illustrem, in Imperatorem electum, cæteros Reges, Principes, ac Republicas, IISDEMQUE MANDAMUS &c.* Satis pro Imperio & ut Monarcha totius orbis loquitur Pontifex, cui ob tyrannidem hanc obviam eundem esse, non immerito censebat *Illusterrimus Hesorum Princeps Wilhelmus*, is enim summæ non solum ob prudentiam & animi æquitatem inter Protestantes auctoritatis, sed ob raram in tantæ dignitatis Viro harum rerum peritiam à *Serenissimo Saxoniae Electore Augusto, Glor. Mem. consultus*, respondisse dicitur: In hoc negotio Cæsar & Sacri Imperii auctoritatem & existimationem verti, quam cum indies Pontifex dolis ac machinis convellere nitatur, non committendum esse, ut ipsi rem ad ejus dignitatem atque adeò Majestatem tantoper pertinente neglexisse videantur. Vide Thuan Lib. L XXVI.

§. XXI. Atq; in hoc negotio nihil omnino magis miror, quam Pontificios Scriptores quosdam, & inter hos *Paulum Guldinum* præcipue, ad hunc temeritatis gradum processisse, ut ad omnium gentium & seculorum consuetudines provocare & exinde concludere audeant, ad Pontificem Romanum spectasse Calendarii ordinacionem, ideo, quod gentes ratione naturali, Christiani verò etiam ab ipsis, Apostolis, plimisque primitivæ Ecclesiæ Patribus edocti, curam hanc Ecclesiastico Magistratui unicè demandâ int, quod certè mendacium est apertissimum: Quæso enim, quis primus autor fuit Kalendarii Juliani? Certè Julius Cæsar, cuius etiam nomen refert, & de quo *Svetonius c. XL.* testatur: *Conversus hinc ad ordinandum Reipublicæ statum, fastos correxit, jam pridem vitiò Pontificum per intercalandi licentiam adeò turbatos, ut neque mesium feriæ astatí, neque vindemiarum autumno competerent. Annumque ad cursum solis accommodavit, ut trecentorum sexaginta quinque dierum esset, & intercalariò mense sublatò, unus dies quartò quoque anno intercalaretur, &c.* Non me fugit, quod excipient Romanenses, Julium Cæsarem Kalendarium immutasse, non Imperatoriâ, sed Pontificiâ autoritate, & negari minimè potest, Cæsarem hâc dignitate polluisse; ita enim idem *Svetonius c. XIII.* *Depositâ Provincia spe, Pontificatum maximum*

rum petuit non sine profusissimâ largitione. In qua reputans magnitudinem æris alieni, cum mane ad Comitia descenderet, prædixisse matri osculantî fertur, domum se nisi Pontificem non reversurum. Atque ita potentissimos duos competitores, multumq; & aetate & dignitate antecedentes, superavit, ut plura ipse in eorum tribubus suffragia, quam uterque in omnibus tulerit. Cæterum an Imperatoriâ an Pontificiâ autoritate Cæsar fastos correxerit, ex iis verbis innotescit : CONVERSUS AD REIP. STATUM ; FASTOS CORREXIT. Itaque ut Reipublicæ præerat correctionem Calendarii adornavit Cæsar, non ut sacra gentilia curabat. Accedit ad hæc, quod intercalatio quidem annua Pontificum munus fuerit, Calendarii autem omnimodam immutationem ad eosdem spectasse, unde Pontificii probabunt? Sed nec solus Cæsar Kalendarii curam ad se, ut Majestate præditum, spectare, factò hoc demonstravit, ipse enim urbis fundator Romulus decimastrem annum, regiâ autoritate, primis urbis incolis proposuit. Numa Pompilius duos menses addidit, ad cursum Lunæ in duodecim menses describens annum, uti *Livius* loquitur. At hos omnes diu ante Pontificum tempora vixisse in aprico est, cum Pontificum vox eð demum tempore apud Romanos innotuerit, quod *Ancus Martius IV.* Romanorum Rex pontem sublicium cum urbe jungentem è solis lignis sine ære & ferro construxit, quem Romani Sacrum existimârunt; ejusdemque curam quibusdam principibus viris commendârunt, qui ob id Pontifices appellati sunt, uti *Dionysius Halicarnassæus*, *Antiquit. Rom. lib. III.* hoc recenset. Similiter de Augusto constat, correxisse eum vitia, ab intercalatoribus in anno Juliano commissa. Cum enim quartô quovis anno completô neglectus 6. horarum annuus unum diem conficiat, erroneè prorsus post excessum Julii Cæsaris quartô quovis anno currente intercalatum est. Augustus itaque Cæsareâ autoritate statuit, duodecim annos, qui sextum ante æram vulgarem proximè sequentur absque intercalatione transmittendos esse, ut tres dies, qui è præcipitata intercalatione inserti erant, eximerentur. Sextilem etiam mensem Augustum ex Senatus consulto nominavit, quæ omnia, *Dio Cassius*, *Suetonius*, *Macrobius*, & alii prolixius recensent. Quam obrem pudeat Jesuitas evidentissimæ *aviso* *opinias*, quam Hyperaspistes Clavii Guldinus commisit, dum scribere non est veritus: *Gentes ratione naturali edocti curam hanc Ecclesiastico Magistratu*ui unicè demandârunt.**

§. XXII. Aurem mihi velecare videtur *Guldinus* & urgere exceptionem aliam: *In forma Calendarii* (verba sunt Pauli Guldin.) cùm nos Christiani nequaquam gentes, tanquam perfectum aliquod exemplar imitandas, nobis proponamus, eidem consuetudini diutius inhærendum non est, sed quod magis ad rem nostram facit, mos Christianorum potior expendendus. Condonemus ergò priorem errorem Antagonistæ, cùm petiisse veniam videatur, & videamus, an denuò ad fabulas, quas mente concepit, provocet, an historias scribat. Parum equidem immorabor controversiæ isti, quæ de origine feriationis diei Dominicæ inter partes agitatur, ad quas syrtes Jesuita nos primùm abducere conatur, sive enim ab Apostolis ipsis, sive à viris Apostolicis, sive ab aliis festum hebdomadicum è feria septima in feriam primam translatum sit, parum id Pontificios juvabit, cùm inter eosdem atque nos de eo controversia non sit, cui testorum indicio competit, sub magistratu Ethnico & à Christianorum Sacris alienissimo. Neque desunt, qui ob mandatum quoddam Christi ipsius feriæ septimæ celebritatem abrogatam & primæ substitutam esse putant, quod quamvis expressè nullibi legatur, ex eo tamen illud colligunt, quod praxi Apostolicâ beneficiis Christi confirmatâ, dies Dominicæ feriata fuerit, Joh XX 19. 26. Act. XX 7. Apoc. I. 10. 1. Cor XI. 20. unde Sancti Martyres sanguine suô diem hunc obsignârunt: Quæsiti enim Martyres, Servâsti Dominicum? Responderunt, br̄istianus sum, non possum intermittere. Hoc unum certum est, solius Pontificis Romani autoritate, insignem hanc festi hebdomadici mutationem factam non esse, cùm ejusdem in Historia Sacra observemus vestigia priusquam Petrus Romam venit, si modò unquam Romæ fuit.

§. XXIII. Ut impertinenter ad diei Dominicæ institutio-
nem in hac causa Guldinus provocavit, ita æquè infeliciter ex anti-
qua historia probare nititur Calendarii reformationem ad Roma-
num Pontificem spectâsse, idque ideo, quia Pontifices Romani
Pius, Anicetus, Soter, Eleuterus & Victor, de tempore quô Pascha
celebrandum sit, præcepérint, ac disposuerint. Primò enim horum
Episcoporum temporibus, illi qui Majestatem gerebant à Christia-
nismo alieni erant, unde subditos fideles infidelis Magistratus, de
iis, quæ ad Religionem spectabant, prospicere oportebat. Secundo
non ob Pontificis Romani autoritatem fideles ejus temporis, qui
Romæ

Romæ erant, Pascha die Dominicō celebrârunt; sed ob autoritatem Petri & Pauli, quam prætendebant. Tertiō, de Pontificibus, quos hic allegat Jesuita, uniformiter statuendum non est; quamvis enim omnes, non solum Romani, sed etiam reliqui Occidentis Episcopi Pascha die Dominicō celebrandum esse statuerint, nemo tamen ante Victorem sub anathematis pœna illud promulgavit, quod diserte Irenæus docet, in Epistola ad Victorem data, quam Eusebius, lib. V. Histor. Eccles cap. XXIV recenset, Presbyteri ante Soterem, Irenæi verba sunt, qui Ecclesiæ, cui tu jam præs præficiebantur, Anicetum dico, Pium, Hyginum, Telephorum, Sixtum, licet neque ipsi hoc festum eō die, quō Episcopi Asia observarent, neque aliis post se ita observare permitte-rent, nihilominus tamen cum Episcopis illarum Ecclesiarum, in quibus ita observabatur, ad se accedentibus, pacem inter se & concordiam per-petuò retinuerunt, ac nunquam propter varium illius festi observandi mo-dum, fuere ulli aliquando ab Ecclesia ejecti: sed Presbyteri illi, qui an-teiverunt ætate, tametsi minimè illud ita observabant: his tamen Episcopis, qui in aliis Ecclesiis idem sic observabant, Eucharistiam miserunt, &c. Pudeat ergo Pontificios ad Victorem, cuius tyrannis notoria fuit, provocâsse, unde iterum Eusebius recensioni fulminis Pontificii subjungit: Αλλ' ἐ πᾶσι γε τοῖς Επισκόποις παίσται τὸν θρέσκευτον. Λύτω Θρε-κελεύοντας δῆτε ἀντῶ τὰ τὸ εἰρήνης καὶ τὸν τὸν πλησίον ἐνώσεως καὶ αὐτοπτὸς Φρονεῖν φέροντας ἃ καὶ αἱ τάτων Φαναὶ, πληντικώτερον καταταγμένως Σίντορ. Verum ista ceteris omnibus parùm placebant Episcopis. Illum igitur contra manopera adhortabantur, ut pacis, con-cordiae & charitatis erga proximos diligentem curam haberet. Quorum verba, utpote Victorem acrius & acerbius coarguentium scriptis prodita adhuc extant &c.

§. XXIV. Summa verò Jesuitarum impudentia est, ex iis, quæ in Concilio Nicæno de Paschate sancita sunt, eam probare sen-tentiam, quâ statuitur, Pontifici Romano competere jus illud man-dandi Imperatori & Regibus & Principibus, ut Calendarium novum recipiant. Annon enim omnia, quæ in Concilio Nicæno decreta esse legimus, Imperatori autoritate gesta sunt? Certè Constantinus Magnus, gloriose memoriae, non Sylvester, vel ullus alias Pontifi-cum Romanorum Patres ad Concilium vocavit, quod adeò clarum est, ut Bellarminus illud diffiteri non audeat, cuius lib. I. de Conciliis,

c. XIII.

c. XIII videri potest. Ab eodem Augustissimo Imperatore, non à Pontifice Romano, literæ decretales ad Ecclesias datæ sunt, & inter has prolixa satis, in qua de Paschate fertur judicium, quam Eusebius de vita Constant. lib. III. c. XVI. & XVII. Nicephorus lib. VIII. c. XIX. & alii recensent. Ut autem quid postremis seculis, quando Pontificiorum impietas ad *anulū* quasi pervenerat, factum sit, parum curamus, ita Guldinum non decebat in Historia illa, qua emanationis temporum recenset Autores, omittere *Carolum Magnum*, à quo devicti Germani, illud, quō hucusque usi sunt, Kalendarium acceperunt, itemque mensium juxta patriam linguam nomina, cùm ante id tempus apud Francos partim Latinis, partim barbaris nominibus appellarentur, uti *Eginhardus* sive *Einhardus*, *Caroli M. Imperat. Notarius* & tandem *Gener de Vita & Gestis Caroli M.* refert.

§. XXV. Ostendimus hucusque vanam esse Pontificiorum jactantiam, quā asserunt, Kalendarii correctionem munus Pontificis Romani omnibus seculis fuisse, recensendæ quidem & vindicandæ essent causæ reliquæ, ob quas Reges, Electores & Principes quidam Computum Gregorianum recipere noluerunt, attamen cùm pagellæ hæjam anteā excreverint satis, unicum hoc addo, Romanenses, dum Kalendarii sui receptionem in regionibus Protestantium urserunt, frontem omnino perficâsse; Ipse enim Pontifex Gregorius in Bulla sua scripsit: *Rem, quæ omnium communis est, communis etiam omnium consilio perficiendam fuisse.* Quod si ergo Calendarium Novum Protestantibus quoque commune esse debuit, quare consilia eorundem non postulavit? & quanta quæso hæc sunt mendacia: *Gregorius secutus est in hoc negotio correctionis totius orbis Christiani consensum, quæ verba in fine Compendii novæ rationis restituendi Kalendarium leguntur: Illud unum dico, nullum fuisse Christiani Orbis regnum, nullam Provinciam, nullam urbem, nullam Academiā, nullam paulo nobiliorem, quæ tantam rem sapientissime ac felicissime perfectam esse non faterentur, & quæ divinitus propemodum, excogitata, corrigendi Calendarii rationem omni contentione amplectendam non censeret, quibus verbis Clavius in Præfatione Tom. V. utitur.* Certè qui tam crassa in vulgus spargunt mendacia, eorum dicta reliqua non immitò absonta fidei censemur.

§. XXVI.

§. XXVI. Tandem ut demonstremus prolixè, adversus
motus astrorum leges multifariam errâsse correctores, opus non est,
Fatetur hoc Clemens VII. quando in Bulla Tom. V. Oper. Clavii
præfixa sequentia scribit: *Nec mirandum est, quod Cyclus nostrarum
Epactarum in dies Calendarii distributus interdum in Noviluniis, ac
Lunis XIV. Paschalibus NON OMNINO CUM MOTIBUS COE-
LORUM CONSENTIAT, cum hoc in omni Cyclo necessario eveniat,*
*satisque sit, quod ERROR HIC, qui vitari nequit, multo rarer depre-
hendatur in novo hoc Calendario, quam in ullo alio.* Mirandum omnino
est, homines sanos ita ineptire potuisse, ut Calendarium, quod cum
motibus cœlorum non consentit, in quo error deprehenditur, per-
fectum, perpetuumque jure optimô dictum inscribere ausi sint. Mi-
randum est, eos, qui se Mathematicos jactitant, à Pontifice viri ha-
rum rerum peritissimi vocantur, quos à summa diligentia & sedu-
litate commendat Clemens, motus astrorum leges ignorasse, &
cyclos adhibuisse, quos sciebant vitiosos esse. Quæso quot Pleni-
lunia Paschalia è tabulis cœlestium motuum sine usu fallacium cy-
clorum Parasiti isti, per decem integros annos, quibus eosdem Ro-
mæ aluit Gregorius, computare potuissent, si mediocrem saltem di-
lignantiam adhibere voluissent, ita evitassent errores, de quibus Pon-
tifex insulsè scribit, quod vitari non potuerint. Clarius adhuc *Fe-
suita Clavius*, quod dixi ante fatetur, quando ad Mœstlinum scribit:
*Si Kalendarium Gregorianum denuo oppugnare vis, atque everttere, de-
monstrandum tibi erit, in eo alias ERRORES PRÆTER QUATUOR
reperi. Quid est confitentes habere reos, si hoc non est? Quid
dicam de ingenti scandalo, quod suis hominibus Pontificii dederunt,
quando anno 1609. itemque anno 1622. Pascha unà cum Judæis &
secundum ritum veterum Quartadecimanorum, quem Patres Con-
cilii Nicæni vehementer detestati sunt, celebrârunt; Non equidem
me fugit. Paulum Guldin. in Refutatione Elenchi Calendar. Gregor-
lib. III.c. VI calumniam hanc vocare, quod Kalendarium Grego-
rianum Pascha cum Judæis præscribat. Sed clara res est, brevitatis
causa argumentor. Quicunque Paschâ ipso die Plenilunii, quod
æquinoctium vernum proximè sequitur, celebrârunt, illi contra
sententiam Veterum & imprimis Concilii Nicæni, Pascha cum
Judæis & Quartadecimanis celebrârnnt. Major hæc patet ex in-
numeris veterū testimoniis, quæ in Diatribe Paschali Petri Crügeri*

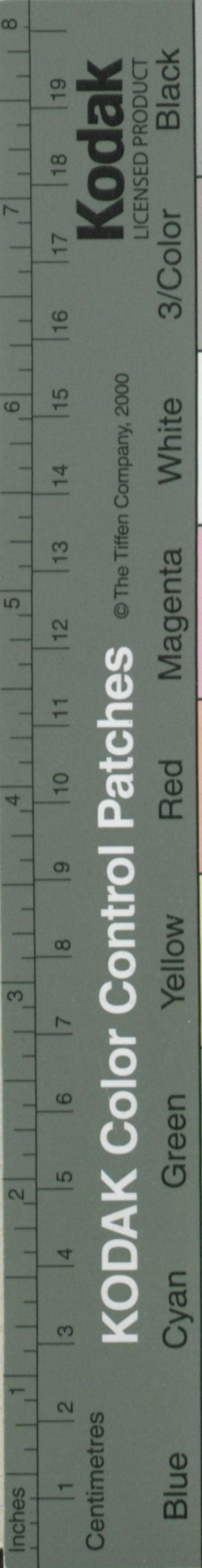
co-

AK
#m
1138

copiosè adducuntur. Atqui Pontificii ad præscriptum Calendarii Gregoriani anno 1609. & anno 1622. Pascha ipsò die Plenilunii, quod Æquinoctium vernum proximè secutum est, Pascha celebrarunt. (Minorem hanc calculus comprobat) Ergò Pontificii ad præscriptum Kalendarii Gregoriani anno 1609. & 1622. Pascha unà cum Judæis & Quartadecimanis contra sententiam veterum & imprimis Concilii Nicæni, celebrarunt. ἐπερ ἑδει δεῖξαι. Nequaquam igitur calumniosè, sed verè *Calvisius* scripsérat: *Pontifex ipse Roma obstupuit, quando vidit, Iudeos Christi interfectores in Paschate agendo suos esse collegas.* Cæterùm errores adversus Astronomiam à Correctoribus commissos prolixius examinandi alia forsitan dabitur occasio. In præsenti finimus
& dicimus

Soli DEO Gloria.

§. I.

... quod Julius Cæsar , usus ministeriō Sosigenis proposuit , Christiani verò Festorum etarum Dominicalium inventione, in usum erunt, successu temporis magna contraxisse orum cœlestium gnarus dubitare amplius poterat, supponebatur, annum solarem Tropicum annis 365. & 6. Horarum, atque ideò Solem lustrare 461 dierum, periodum suam quater absoluunt Solaris motus ratiocinia 11. I. 5. II. annisi 365. dierum summam, 5. Hor. 48. I. liss. Tychonis & Longomont. calculo , ex multis multiplicis fundamentis, non poterant r, ruinosa esse, id est, æquinoctia & solsticia, calendario Juliano tempora nequaquam retinare quotannis oportet, quæ anticipatio , ferè, dies æquinoctiales & solsticiales immē persuasus fuerit Sosigenes, Kalendis ale omnibus seculis futurum esse, quem sigenis sententiam explicat, quando canit

est, veterisque novissima Solis ;
Iunt Phœbus & annus idem.

veteres , quando Computum Paschalem habuerunt: Æquinoctium, quod Concilii Martii die hæsisse dicitur, eō loci perpetuū è falsissima hypothesis fuit , sive quod Pater annum cœlestem & politicum omnino posteritas exigua differentiam , sed quæ magna evadit, liberaliter neglexerit. veteres facere videtur, quod non ut fidei alam proposuerint, sed ut decretum Ecclesiæ carens. Indicath hoc Athanasius, quan- ait: *In negotio Paschatos placuit Patribus T, ut omnes obtemperarent. De fide verò sed: AD ISTUM MODUM CREDIT ESIA, & statim ipsa confessio credendi ad eam non esse novam sententiam, sed Apo- stolicam,*